

Hervormde Gemeente Barneveld

Integrale leerlijn

Een leerplan voor kinderen van 0 tot 23 jaar dat afgestemd is met de toerusting van hun ouders

Jeugdbeleidsraad

Jan Vos, Jeugdwerkcoördinator
16-10-2015
Definitieve versie 1.0

Inhoud

Inleiding.....	2
1. Waarom een leerlijn?.....	3
2. Wat is een integrale leerlijn?	5
Peuters (0-3)	7
Kleuters (4-6).....	8
Kinderen (7-9)	9
Tweens (10-12)	10
Tieners (13-15).....	11
Jongeren (16-18)	12
Jongvolwassenen (19-23).....	13
3. Hoe kunnen we de integrale leerlijn organiseren?.....	14
Bijlage 1. Kernpunten van het gereformeerd-zijn	17
Bijlage 2. Huidige situatie 2015: jeugdactiviteiten Hervormde Gemeente Barneveld	18
Bijlage 3. Implementatieplan scenario 2 'het regisseren van een samenhangend jeugdwerk'	20

Inleiding

Deze paper beschrijft de integrale leerlijn van de Hervormde Gemeente Barneveld. Het is een leerplan voor kinderen van 0 tot 23 jaar dat afgestemd is met de toerusting van hun ouders. En dat is in Hervormd Nederland best wel uniek. Een aantal Hervormde gemeentes heeft nagedacht over een doorlopende leerlijn, waarin per leeftijdscategorie leerdoelen geformuleerd zijn. Er staat wat kinderen wanneer moeten weten. Maar nergens staat hierbij geschreven hoe hun ouders in de geloofsopvoeding ondersteund kunnen worden. De integrale leerlijn wil deze lacune invullen. Het verbindt het leerplan voor kinderen met de toerusting van hun ouders. Het project 'Gezinnen, kerk en geloof' in 2014-2015 van Esther van Maanen biedt aanknopingspunten om deze toerusting vorm te geven.

De paper bestaat uit drie delen. Eerst wordt toegelicht waarom een integrale leerlijn nodig is. Vanuit een Bijbels-theologisch en een praktisch-theologisch perspectief vindt de onderbouwing plaats. Vervolgens wordt omschreven wat een integrale leerlijn is. Van peuters tot jongvolwassenen komen kerndoelen of –thema's per leeftijdscategorie aan de orde. In een leeftijdscategorie staan die doelen vermeld die typisch zijn voor een bepaalde leeftijd. Tenslotte wordt een scenario geschetst om de integrale leerlijn te organiseren, genaamd 'het regisseren van een samenhangend jeugdwerk'. Een keuze voor dit scenario bepaalt de wijze van invoering van de integrale leerlijn.

Deze paper staat boordevol dromen, idealen, doelen en verwachtingen. Met passie willen wij hiermee aan de slag gaan. De geloofsopvoeding van de kinderen ligt immers ons na aan het hart. Maar we weten en belijden onze afhankelijkheid hierin. Voor alle toekomstige werkzaamheden geldt namelijk: Deo volente.

1. Waarom een leerlijn?

Als er een ding is waar we als christelijke ouders en Hervormde gemeente naar verlangen, maar ook soms mee worstelen, dan is dat wel het overdragen van ons geloof aan de volgende generatie. Het is hartverwarmend om te constateren dat 90% van de ouders het belangrijk vinden dat hun kinderen gaan geloven.¹ Tegelijkertijd geven ouders aan dat je het geloof ze niet op kunt leggen of ze kunt dwingen.

1.1 Bijbels-theologische onderbouwing

Het klopt dat het zaligmakend geloof niet aan te leren is. D.w.z. het is geen trucje dat een paar keer wordt voorgedaan en dat je vervolgens onder de knie hebt. Het is een genadegave van God (Tit. 3:5).

Maar daarmee zijn we niet uitgesproken. Er is een nauwe relatie tussen geloven en leren. Het geloof te oefenen². Daarmee staat het geloofsonderwijs in een lange traditie. Die van Deuteronomium 6: ouders moeten de Thora bij hun kinderen inprenten. Onderwijs is niet alleen nodig om de geboden in te prenten, maar ook om alle generaties te herinneren aan de machtige daden van God (Ps. 78). Deze beide teksten uit het Oude Testament sporen aan om God te gehoorzamen en ons hart volledig op Hem te richten.

In de Grieks-Romeinse wereld van het Nieuwe Testament was een kind een stuk materiaal dat tot menselijk wezen gevormd werd. Jezus reageert op de eenzijdige benadering van kinderen als aanstaande volwassenen. Uit de evangeliën blijkt Jezus' houding ten aanzien van kinderen: Hij plaatst een kind in het midden (Matth. 18:1-5; Mark. 9:33-37 en Luk. 9:46-48) en draait de relatie onderwijzenden en onderwezenen om: wie zich als een kind vernedert, is de grootste in het Koninkrijk Gods³.

Jezus Christus is de Zoon van God en in Hem is het koninkrijk van God nabij gekomen. Dat alles heeft gevolgen voor het onderwijs dat Hij geeft: het is meer dan kennisoverdracht of vaardigheden aanleren, de navolging als leerlingen staat centraal. Dit betekent dat we Jezus Christus leren kennen als Heer en Redder. Dat we leven in een persoonlijke relatie met Hem. Dit vraagt gehoorzaamheid aan alles wat Hij geboden heeft, elke dag weer. Leerling worden is dan ook leerling blijven. Het nieuwtestamentische opvoedingsdoel van 'geestelijke volwassenheid' sluit hierop aan. Of met de woorden van de apostel: *'Heel de Schrift is door God ingegeven en is nuttig om daarmee te onderwijzen, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in rechtvaardigheid, opdat de mens die God toebehoort, volmaakt zou zijn, tot elk goed werk volkomen toegerust'* (2 Tim. 3:16-17).

In Gal. 6:6 wordt het woord *katèchein* gebruikt, waar ons woord catechese van is afgeleid. De Bijbelse basisbetekenis is 'in-het-oor-en-in-het-hart-laten-klinken'. Alle leeftijds categorieën zijn daarin betrokken. Deze teksten uit het NT zetten aan om de leer van Jezus Christus te bewaren en na te volgen. Ze laten ons inzien dat het dienen van Hem tot uiting moet komen in alles wat wij doen.

In lijn met de Bijbel hebben Luther en ook Calvijn gesteld dat het geloof niet geleerd wordt, maar door de Heilige Geest ontstaat onder de woordverkondiging⁴. Woord en Geest horen bij elkaar. Maar om een preek te begrijpen, is volgens hen kennis nodig; de inhoud van het geloof moet geleerd worden, met het doel dat de geloofsrelatie door de Heilige Geest onder de prediking wordt gestimuleerd. Met de Reformatie is de kerk jongeren en ouderen gaan onderwijzen doormiddel van catechismussen. Deze zijn in vraag- en antwoordvorm geschreven. De focus lag op inprenten, onthouden en opzeggen. Er was echter nog geen sprake van methodische leerprogramma's voor opeenvolgende leeftijds categorieën.

1.2 Praktisch-theologische onderbouwing

In de naoorlogse tijd kwam het wetenschappelijk jeugdonderzoek op. Het geeft inzicht in de psychosociale ontwikkelingsfasen van jongeren.⁵ Deze kennis helpt de kerk het geloof over te dragen aan de jongeren passend bij hun ontwikkeling. Dit sluit goed aan bij het Bijbels gegeven om jongeren in te wijden overeenkomstig hun levensweg

¹ Esther van Maanen, *Project 'Gezinnen, Kerk en Geloof' Hervormde Gemeente Barneveld*, 2014.

² Dr. A.J. Kunz, *Leren geloven met de catechismus* (artikel RD), 11-11-2013.

³ Dr. W. Verboom, *Catechese in de praktijk*, 1997.

⁴ Dr. W. Verboom, *Catechese in de praktijk*, 1997.

⁵ Zie o.a. E.H. Erikson, *Childhood and Society*, 1950 en J.W. Fowler, *Stages of faith*, 1981.

(Spr. 22:6). Hier wordt een opvoeding aanbevolen, die zich aanpast bij ieders ontwikkeling en mogelijkheden.

De ouders zijn de eerst verantwoordelijken bij de geloofsoverdracht (Deut. 6; Efez. 6: 1-4). Op de tweede plaats is de gemeente verantwoordelijk voor de inwijding (conform de Joodse traditie) in alle aspecten van gemeente-zijn. De gedoopte kinderen van de gemeente moeten leren wat een eredienst is en hoe je daarin participeert. Ze moeten bovenal leren uit de bijbel te lezen, leren bidden, leren zingen! De Heilige Geest werkt ook door het gestructureerd aanbieden van de geloofsinhoud aan de jongeren van de gemeente.⁶ Voor de algemene kerkenraad ligt er een belangrijke verantwoordelijkheid om hier op een goede manier leiding aan te geven. Dit kan door een goed leerplan op te laten stellen, waarbij een goede afstemming plaatsvindt tussen catechese en jeugdwerk, en waarbij bovendien wordt gekeken naar de situatie in de gezinnen en het aanbod op de scholen (zie ook Beleidsnota JBR). Een integrale leerlijn, waarin doelen per leeftijdsgroep zijn opgesteld, is dan gewenst. Waar de Algemene Kerkenraad verantwoordelijk is voor de totstandkoming van een integrale leerlijn gemeentebreed, daar zijn de wijkkerkenraden verantwoordelijk voor een vertaling hiervan naar wijkspecifiek beleid.

⁶ Ds. H.J. van Wijnen, *Zet 'leren geloven' op de agenda!*, 2011.

2. Wat is een integrale leerlijn?

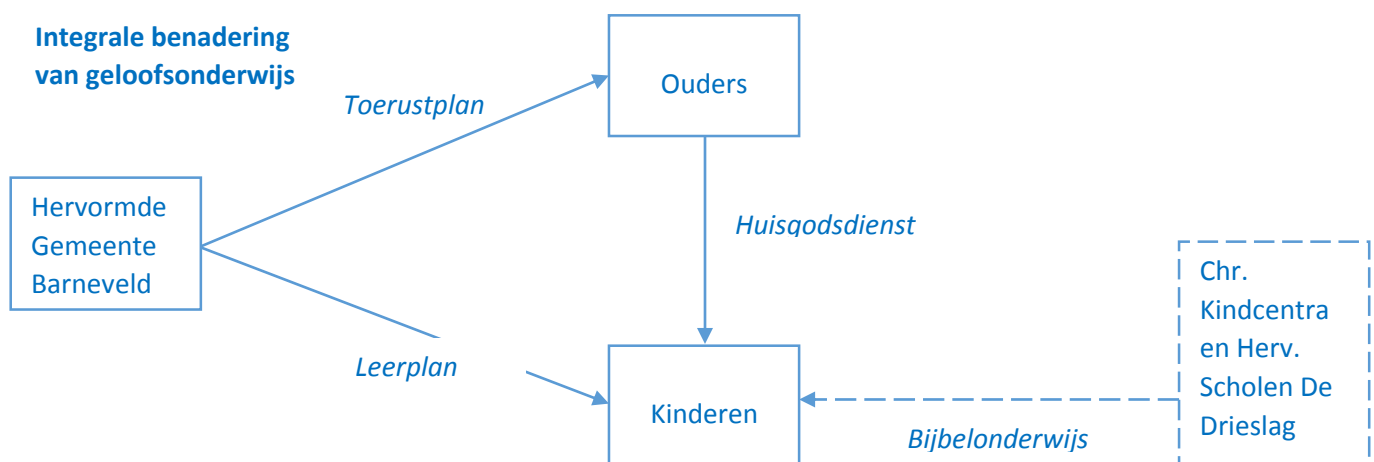
Wat zou een kind van acht van de Bijbel moeten weten? En wat als het vijftien is? Als Hervormde gemeente willen wij opschrijven wat iemand wanneer moet leren. Een paar A4'tjes kunnen de oplossing bieden. Per leeftijdscategorie kunnen kerndoelen worden vastgelegd. Als een kind acht jaar is, kent het deze Bijbelse geschiedenissen of thema's. Als het twaalf is, de navolgende. Iedereen in het jeugdwerk kan zich daar naar richten. Dat geldt zowel voor kinderoppas, bijbelklas, zondagschool en catechese. Ook clubs, de jeugdvereniging en het jongerenwerk kunnen met deze doelstellingen werken. Ook ouders kunnen hiermee rekening houden in hun huisgodsdienst. Het streven is dat in een paar jaar doelgericht de Bijbelkennis van de jeugd flink vergroot is. Het leren in de Bijbel gaat niet alleen over cognitief, maar ook over belevingsgericht en sociaal leren. Het gaat dan om groeien met hoofd, hart en handen. Bij de overdracht van de geloofsleer horen deze drie elementen met elkaar in evenwicht te zijn.

2.1 Definitie

Wij verstaan dan onder een integrale leerlijn het volgende:

Een integrale benadering van het geloofsonderwijs in de gemeente waarbij het leerplan voor kinderen in de leeftijd van 0 tot 23 jaar afgestemd is met de toerusting van de ouders en gezinnen.⁷ Om kinderen te leiden en begeleiden tot volwassen discipelen met hart voor de Heere, voor elkaar en voor Zijn werk in deze wereld.⁸

Het uitgangspunt van onderstaand schema is dat de ouders de eerst verantwoordelijken bij de geloofsoverdracht zijn. Dit is in lijn met de Bijbel (Efeze 6: 1-4) en verschillende onderzoeken wijzen uit dat ouders verreweg de meeste invloed hebben op het geloof van hun kinderen en jongeren geven dit ook zelf aan⁹. Wij mogen als gemeente hun die taak niet uit handen nemen. De gemeente ondersteunt de ouders bij hun taak.

De kinderen kunnen dus op twee manieren bereikt worden. In de eerste plaats indirect, dus de gemeente bereikt de kinderen via de ouders. De gemeente ondersteunt de ouders in hun taak de kinderen op te voeden. Daarnaast kan de gemeente ook de kinderen rechtstreeks bereiken, bijvoorbeeld door catechese en jeugdwerk. Hierbij wordt rekening gehouden met het aanbod op de scholen. Op het gebied van een integrale leerlijn moet er dus voor de ouders en voor de kinderen een plan zijn. Het toerustplan voor ouders moet samenhangen met het leerplan voor de kinderen.

⁷ Ontleend aan het Visiedocument Kinderen Leren HGJB.

⁸ Beleidsnota JBR, 2014.

⁹ Zie o.a. S. van der Heijden, *Kerk voor een nieuwe generatie*, 2012.

2.2. Uitgangspunten van de integrale leerlijn

Op basis van de begripsomschrijving komen wij tot de volgende uitgangspunten:

1. Wij weten ons geroepen om kinderen en jongeren te begeleiden tot discipelen van Jezus. Omdat geloof uiteindelijk een genadegave van God is, weten wij ons afhankelijk van de leiding van de Heilige Geest als dé Leermeester.

AFHANKELIJK

2. Het jeugdwerk en de toerusting van ouders zijn op elkaar afgestemd, er is een rode draad tussen alle activiteiten en elk kind en jongere is in beeld.

INTEGRAAL

3. Het jeugdwerk houdt rekening met de verschillende leeftijdsfasen.

LEEFTIJDGEBONDEN

4. Het jeugdwerk heeft één gezamenlijk einddoel: volwassen discipelen met hart voor de Heere, voor elkaar en voor Zijn werk in deze wereld. Iedereen in het jeugdwerk is zich daar bewust van en werkt daar actief aan mee.

DOELGERICHT

5. In de verschillende jeugdwerkvormen hebben we duidelijk voor ogen wat we bereikt willen hebben binnen elke activiteit en ondersteunen zo het groeien in het geloof.

GROEI

6. Wij streven hierbij naar een juiste balans in het groeien met hoofd, hart en handen. Het hoofd staat voor weten, het hart voor ervaren en de handen voor (samen) kunnen. Dit doet recht aan het compleet 'mens-zijn' zoals bedoeld door God. Daarnaast voorziet het in de afwisseling en de verschillende manieren van leren.

HOOFD, HART, HANDEN

7. Wij houden rekening met de maatschappelijke context waarin het het leren plaatsvindt. Nimmer was de druk op het gezinsleven zo groot als vandaag de dag. Carrièredruk, consumptiedruk, informatie-overload en een druk sociaal leven kunnen het gezinsleven, de huisgodsdienst en de betrokkenheid bij de gemeente in verdrukking brengen.

CONTEXTGERICHT

2.3 Hoe ziet de integrale leerlijn eruit?

De integrale leerlijn bestaat uit een leerplan voor kinderen van 0 tot 23 jaar en deze is afgestemd met het toerustingsplan voor hun ouders. Per leeftijdscategorie zijn kerndoelen opgesteld op het gebied van hoofd, hart en handen. Hierbij is rekening gehouden met het bestaande leermateriaal. De Hervormde Gemeente Barneveld heeft een band met Hervormde scholen De Drieslag, waar onze kinderen onderwijs ontvangen. Deze scholen gebruiken voor groep 3 t/m 8 de godsdienstmethode Levend Water. Levend Water is een moderne en bijbelgetrouwe methode voor het bijbelonderwijs in de basisschool. Als gemeente gebruiken wij de catechesemethode On Track (HGJB) voor de 10-12 jarigen in wijk 2. Voor de jeugd vanaf de brugklas gebruiken wij Follow Me (HGJB) in de wijken 1, 2, 3 en 5 en Reflector (Van Campen) in wijk 4. Alle methodes gaan uit van een doorgaande leerlijn met kerndoelen of – thema's per leeftijdscategorie. Wij streven naar zoveel mogelijk uniformiteit in de doelen en materialen.

Kernthema: “veiligheid en basisvertrouwen”

Kerdoelen peuters

HOOFD

Beeldende verhalen vertellen. Bijv. Schepping, Noach, Daniël, Jona, Jezus

HART

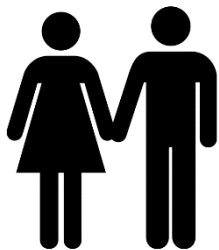
Veiligheid en liefde aan de allerkleinsten bieden. Dat door de leiding heen Gods liefde zichtbaar mag worden

HANDEN

Kennismaken met leeftijdsgenoten
Laten imiteren. Bijv. amen-zeggen

Toerusting voor ouders

Doopcatechese

N.a.v. het project Gezinnen, Kerk en Geloof:
parenting course children¹⁰
overzicht geven van peuterbijbels

¹⁰ Algemene opvoedingscursus van Alpha voor ouders met kinderen van 0 tot 10 jaar

Kernthema: “kleuterfantasie en zelfvertrouwen”

Kerdoelen kleuters

HOOFD

Bekende Bijbelse geschiedenissen en verhalen vertellen
Vertellen over de ‘basics’ van de kerk, met name de liturgie van de eredienst
Rekening houden met het ‘magisch denken’ bij kleuters: fantasie en werkelijkheid lopen door elkaar

HART

Vieren van de Christelijke feestdagen
Leren op God te vertrouwen. Bijv. het grote geloof van kleuters serieus nemen en waarderen

HANDEN

Stimuleren van een groepsgevoel, samen bidden en zingen
Laten kleuren en knutselen rondom bekende Bijbelverhalen

Toerusting voor ouders

Geloofsopvoedkring 12-
Hot Item avond geloofsopvoeding
N.a.v. het project Gezinnen, Kerk en Geloof:
Bijbellesrooster (vanuit Hervormde scholen)
parenting course children
overzicht geven van kleuterbijbels

Kernthema: “ontdekkingszin en vorming van groepen”

Kerdoelen kinderen

HOOFD

OT: verhalen vertellen over de schepping t/m de terugkeer uit de ballingschap
NT: verhalen vertellen over het leven van Jezus en de apostelen
Diepgaander vertellen over de sacramenten van Doop en Avondmaal

HART

Stimuleren om uiting te geven aan hun geloof
Gang van zaken eredienst laten ontdekken
Vieren van de Christelijke feestdagen

HANDEN

Stimuleren van groepsdynamiek: Bijbelverhalen en ervaringen delen, samen bidden en zingen
Laten kleuren en knutselen rondom OT- en NT-verhalen

Toerusting voor ouders

Geloofsopvoedkring 12-
Hot Item avond geloofsopvoeding
N.a.v. het project Gezinnen, Kerk en Geloof:
Bijbelleesrooster (vanuit Hervormde scholen)
parenting course children
ondersteunen bij het voeren van geloofsgesprekken
ondersteunen bij prioriteiten stellen in de vele bezigheden van kinderen
overzicht geven van kinderbijbels

Kernthema: "leergierigheid en kennisoverdracht"

Kerdoelen tweens

HOOFD

Basiskennis van het OT/NT leren: inhoud en structuur
Vertalen en verwerken van de basiskennis van de Bijbel
Christelijke feestdagen leren
Gang van zaken eredienst leren

HART

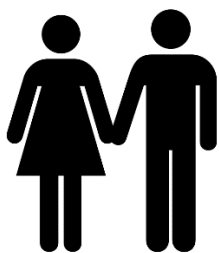
Laten genieten van de honger naar feitenkennis, rekening houdend met verschillende niveaus
Stimuleren van de morele ontwikkeling. Bijv. helpen uiting geven aan wat is goed en wat niet
Vieren van de Christelijke feestdagen en eredienst

HANDEN

Stimuleren groepsdynamiek: Bijbelkennis delen en daardoor samen kennis ontwikkelen
Bieden van diaconale activiteiten
Zorgen voor een wij-gevoel in een groep t.b.v. de overgang van 12- naar 12+

Toerusting voor ouders

Geloofsopvoedkring 12-
Hot Item avond geloofsopvoeding
N.a.v. het project Gezinnen, Kerk en Geloof:
Bijbellesrooster (vanuit Hervormde scholen)
parenting course teenagers¹¹
ondersteunen bij het voeren van geloofsgesprekken
ondersteunen bij prioriteiten stellen in de vele bezigheden van kinderen

¹¹ Algemene opvoedingscursus van Alpha voor ouders met kinderen van 11 tot 18 jaar

Kernthema: "identiteitsontwikkeling en relatie"

Kerdoelen tieners

ALGEMEEN

Tieners ondersteunen bij de identiteitsontwikkeling en bijbehorende vragen:

- wie ben ik?
- bij wie wil ik horen?
- wie is God voor mij?

Dit betekent voor de geloofsgroei op het gebied van hoofd, hart en handen:

HOOFD

Ruimte bieden voor meningsvorming en die leren te verbinden met het Woord van God

Tieners en jongeren in de gehele (catechese)reeks van 12 tot 23 jaar inwijden in het gereformeerd perspectief, langs de 4 kernpunten van het gereformeerd-zijn: Gods initiatief, Heilige Schrift, Verbond, Vernieuwing door de Heilige Geest (zie bijlage 1)

HART

Aandacht geven aan (gemaskeerde) onzekerheid. Bijv. wie ben ik of wie wil ik zijn? Hoe kijk ik naar mijn lichaam en geest?

Ondersteunen bij vragen over 'waarheid' en 'ervaring' die in de vroege pubertijd centraal staan: is geloven en is God een te ervaren werkelijkheid voor mij?

HANDEN

Zorgen dat tieners een band kunnen opbouwen met leeftijdsgenoten en identificatiefiguren in de gemeente

Ondersteunen in het ontdekken van gaven. Bijv. waar ben ik goed in?

Helpen bij het verantwoord omgaan met geld, alcohol en seksualiteit

Begeleiden in het Bijbellezen (met behulp van SOLVAT), bidden met de leiding

Toerusting voor ouders

Geloofsopvoedkring 12+ / netwerkvondens ouders van tieners

Hot Item avond geloofsopvoeding

Huisbezoek van blokouderling en jeugdouderling samen

N.a.v. het project Gezinnen, Kerk en Geloof:

- tips en trucs geven aan ouders: magazines, prekschrijfboek voor hun tieners
- parenting course teenagers

Kernthema: “verbinding tussen kennis en relatie”

Kerdoelen jongeren

HOOFD

Verdieping in Gods Woord en in de geloofsleer aanbieden en voorbereiden richting belijdenis

Tieners en jongeren in de gehele (catechese)reeks van 12 tot 23 jaar inwijden in het gereformeerd perspectief, langs de 4 kernpunten van het gereformeerd-zijn: Gods initiatief, Heilige Schrift, Verbond, Vernieuwing door de Heilige Geest (zie bijlage 1)

HART

Hun gevoel voor waarden en normen stimuleren en hen begeleiden in het maken van keuzes. Bijv. welke rol speelt God in mijn school- en studiekeuze?

Hen uitdagen tot het navolgen van Jezus Christus, vanuit het gereformeerd-zijn.

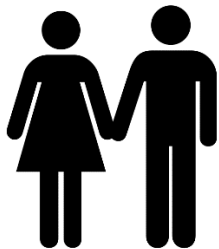
HANDEN

Ruimte bieden voor ontmoeting met elkaar en vragen stellen

Passende taken aanbieden binnen de gemeente (gavengericht). Bijv. in en om de eredienst, in diaconale activiteiten

Aandacht geven aan persoonlijk Bijbellezen en bidden

Toerusting voor ouders

Geloofsopvoedkring 12+ / netwerkavonden ouders van tieners

Hot Item avond geloofsopvoeding

Huisbezoek van blokouderling en jeugdouderling samen

N.a.v. het project Gezinnen, Kerk en Geloof:

tips en trucs geven aan ouders: magazines, christelijke festivals voor hun jongeren

parenting course teenagers

Kernthema: "coaching op geloven in de wereld"

Kerdoelen jongvolwassenen

HOOFD

Toerusten en begeleiden om belijdenis te doen

Tieners en jongeren in de gehele (catechese)reeks van 12 tot 23 jaar inwijden in het gereformeerd perspectief, langs de 4 kernpunten van het gereformeerd-zijn: Gods initiatief, Heilige Schrift, Verbond, Vernieuwing door de Heilige Geest (zie bijlage 1)

HART

Laten ervaren dat zij deel uitmaken van de gemeente. Bijv. openbare geloofsbelijdenis en viering Heilig Avondmaal

Hen uitdagen tot het (dagelijks) belijden en navolgen van Jezus Christus, vanuit het gereformeerd-zijn.

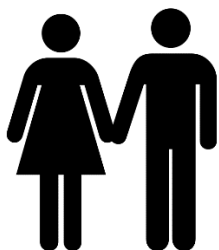
HANDEN

Verantwoordelijkheden bieden om hun gaven in te zetten voor de gemeente, rekening houdend met denkers en doeners

Blijvend wijzen op het belang van stille tijd en persoonlijk Bijbellezen

Hen coachen om als volwassen christenen midden in de wereld te staan: te getuigen van God en hun persoonlijk geloof

Toerusting voor ouders

Huisbezoek

Ondersteunen bij het loslaten van hun kinderen in de wereld

Steunen van ouders, waarvan kinderen (nog) niet Jezus Christus willen belijden en navolgen

3. Hoe kunnen we de integrale leerlijn organiseren?

De integrale leerlijn 0-23 jaar is niet eenvoudig te organiseren binnen onze gemeente. We beginnen immers niet blanco. Er is een overzicht van de huidige jeugdwerkactiviteiten in onze gemeente opgesteld (zie bijlage 2). Het maakt duidelijk dat er veel jeugdactiviteiten in Hervormd Barneveld georganiseerd worden. Reden tot dankbaarheid! De vraag is wel of wij effectief bezig zijn in het jeugdwerk? Oftewel: doen wij de juiste dingen? Wij constateren dat er sprake is van overlap in de jeugdwerkactiviteiten en van verdeelde verantwoordelijkheden in het jeugdwerk.

3.1 Overlap in jeugdwerkactiviteiten

In de verschillende leeftijdscategorieën bezoekt de jeugd diverse activiteiten. We zien binnen de leeftijdscategorie van 4 tot 12 jaar het structurele aanbod van de bijbelklas, zondagsschool en jeugdclubs. De inhoud van de drie activiteiten vertonen veel gelijkenis, zij het dat in de bijbelklas en de zondagsschool het leerelement meer aandacht krijgt en de verwerking meer gericht is op het Bijbelverhaal. Binnen de jeugdclubs is er meer aandacht voor ontspanningsactiviteiten, waarnaast een deel van het programma gericht is op het Bijbelverhaal. En dan hebben we het nog niet gehad over inhoudelijke raakvlakken met het godsdienstonderwijs op de Hervormde scholen.

Binnen de leeftijdscategorie van 12 tot 16 jaar zien we dat met de invoering van de Follow Me-methode de tienercatechese zich blijvend richt op het leerelement waarbij het sociaal leren en groepsvorming meer aandacht krijgen. Wat betreft dit relationele aspect is de tienercatechese meer gaan lijken op de jeugdclubs en tienerbijbelstudiegroepen. De jeugdclubs en tienerbijbelstudiegroepen hebben aandacht voor de Bijbelse boodschap, waarbij veelal in kleine groepjes wordt verder gepraat. Hier staat de ontspanning met vrienden en vriendinnen centraal.

In de leeftijdscategorie vanaf 16 jaar is er een aanbod van catechisatie, jeugdvereniging, bijbelstudiegroepen en Youth Alpha. Ook hier zien we inhoudelijke raakvlakken, zij het dat Youth Alpha zich richt op met name evangelisatie voor rand- en onkerkelijke jongeren.

3.2 Verdeelde verantwoordelijkheid in het jeugdwerk

De jeugdbeleidsraad formuleert een overkoepelend beleid, waaronder een integrale leerlijn van 0-23 jaar. Het formuleren van een integrale visie is één ding, het uitvoeren is een tweede. De verdeelde verantwoordelijkheid in het jeugdwerk bemoeilijkt het uitvoeren van een overkoepelend beleid. De verschillende jeugdwerkactiviteiten vallen namelijk onder de verantwoordelijkheid van wijkkerkenraden, diverse organen van bijstand (Jeugdbeleidsraad, Centrale Evangelisatie Commissie) en andere commissies. Als gevolg van de verdeelde verantwoordelijkheden functioneren de verschillende commissies vrij zelfstandig, waarbij er onvoldoende bekendheid is onder elkaar over de verschillende jeugdwerkactiviteiten. Hierdoor ontstaat overlap in activiteiten binnen eenzelfde leeftijdsgroep.

3.3. Hoe nu verder? Voorstel van de JBR

Rekening houdend met de huidige situatie stelt de JBR voor om de integrale leerlijn te organiseren volgens het scenario 'het regisseren van een samenhangend jeugdwerk door de JBR DB'. De wijkkerkenraden en de Algemene Kerkenraad geven leiding aan de gemeente. Voor een tijdelijke periode van de implementatie integrale leerlijn geven zij het mandaat aan de JBR DB om de jeugdwerkactiviteiten op elkaar af te stemmen. Afstemming vindt plaats volgens een projectmatige wijze. Dit betekent dat de JBR DB als 'projectregisseur' fungeert. Zij betreft per leeftijdscategorie de leiding van de diverse jeugdwerkactiviteiten.

Voor een zorgvuldige besluitvorming heeft de JBR DB deze paper inclusief het implementatiescenario besproken met diverse betrokkenen in het jeugdwerk. Dankzij hun inbreng is de integrale leerlijn 0-23 jaar waar nodig aangescherpt. De besluitvormingsroute is in onderstaande weergegeven.

Besluitvormingsroute integrale leerlijn 0-23 jaar

Wie	Wat	Wanneer
JBR DB	Principe-goedkeuring	10-04-2015
Jeugdambtsdragers	Bespreking	28-04-2015
JBR Groot	Klankbording	11-05-2015
Jeugdraad	Bespreking	18-05-2015
JBR DB	Definitieve goedkeuring	28-05-2015
Directie De Drieslag	Informatie- en kennisdeling	27-05-2015
Ministerie van predikanten	Informatie- en kennisdeling	02-06-2015
AK moderamen	Voorbespreking	11-06-2015
AK	Besluitvorming	24-06-2015

De jeugdambtsdragers, de leden van de JBR Groot en de leden van de Jeugdraad hebben zich unaniem uitgesproken voor het scenario 'het regisseren van een samenhangend jeugdwerk door de JBR DB'. Momenteel leeft er de wens slagvaardiger te handelen. Sinds 2009 is er in onze gemeente de behoefte aan de ontwikkeling en realisering van een integrale leerlijn. De (voormalig) JBR DB heeft in overleg met de wijkkerkenraden en de Algemene Kerkenraad ervoor gezorgd dat dit onderwerp op de beleidsagenda kwam. In juni 2014 is de Beleidsnota JBR goedgekeurd door de Algemene Kerkenraad, wat betekent dat de wijkkerkenraden en de Algemene Kerkenraad zich committeren aan de ontwikkeling en uitvoering van de integrale leerlijn 0-23 jaar. Nu de integrale leerlijn in deze paper verwoord is, is volgens de drie overlegvormen de tijd rijp om de integrale leerlijn daadkrachtig en met kennis van zaken te implementeren. Zij zien deze regisserende en deskundige rol voor de JBR DB weggelegd.

De drie overlegvormen hebben erkend dat er nadelen aan dit scenario kleven. Samen is nagedacht hoe deze minpunten ondervangen kunnen worden. Met name hoe er voldoende draagvlak bij de wijkkerkenraden en algemene kerkenraad gecreëerd wordt. Men heeft de suggestie gedaan om een klankbordgroep, bestaande uit de jeugdambtsdragers, op te richten. Zij vertegenwoordigen hun wijkkerkenraden. Hun betrokkenheid rond wijkgebonden verantwoordelijkheden in het jeugdwerk is gewenst. Wanneer de JBR DB keuzes voor het gehele jeugdwerk maakt, dan klankbordt zij eerst met de jeugdambtsdragers. De jeugdambtsdragers verzorgen een terugkoppeling naar hun eigen wijkkerkenraden. Uitzondering op deze regel: indien het keuzes voor de catechese betreffen, dan dient de JBR DB instemming van alle wijkkerkenraden te vragen. De catechese valt immers onder de verantwoordelijkheid van de wijkkerkenraden.

Omdat de voorzitter van de JBR als ambtsdrager aan de Algemene Kerkenraad verbonden is, doet hij periodiek verslag aan deze raad over de voortgang van de implementatie van de integrale leerlijn.

Na overweging beaamt de JBR DB de voorkeur voor het scenario 'het regisseren van een samenhangend jeugdwerk door de JBR DB'. Er is slagkracht en kennis nodig om keuzes te maken voor een toekomstbestendig en kwalitatief goed jeugdwerk. Integraal beleid vraagt om integrale implementatie. Anders is er geen sprake van een integrale uitvoering van het geloofsonderwijs in onze gemeente. Om een samenhangend jeugdwerk te organiseren is regie vereist. De JBR DB neemt het initiatief en stelt de kaders en betreft voor de concretisering de betrokkenen in het jeugdwerk. Deze implementatie gaat langs de weg van richten, inrichten en verrichten (zie bijlage 3).

De JBR DB stelt aan de Algemene Kerkenraad voor om:

1. deze paper van de integrale leerlijn goed te keuren.
2. de JBR DB een mandaat van juli 2015 t/m december 2017 te geven om de integrale leerlijn te organiseren volgens het scenario 'het regisseren van een samenhangend jeugdwerk'.

3.4 Besluit van Algemene Kerkenraad en wijkkerkenraden

De Algemene Kerkenraad heeft op 24 juni 2015 hier unaniem mee ingestemd door het door JBR voorgestelde scenario toe te passen voor de komende jaren. De Algemene Kerkenraad heeft de wijkkerkenraden verzocht of zij

hier ook mee kunnen instemmen. Op 14 oktober 2015 ontving de JBR de mededeling van de Algemene Kerkenraad dat alle wijkkerkenraden in hun vergaderingen hebben ingestemd met de door JBR voorgestelde integrale leerlijn. Dat betekent concreet dat alle wijkkerkenraden ingestemd hebben met het scenario 'het regisseren van een samenhangend jeugdwerk'.

Bijlage 1. Kernpunten van het gereformeerd-zijn

Onze Hervormde gemeente ziet de Bijbel als het door de Heilige Geest geïnspireerde Woord van God. De Bijbel is voor leer en leven beslissend en normgevend. We weten ons verbonden met en gebonden aan de drie vroegchristelijke belijdenisgeschriften, te weten de Apostolische geloofsbelijdenis, de geloofsbelijdenis van Nicea en de geloofsbelijdenis van Athanasius. Daarnaast weten we ons verbonden met en gebonden aan het gereformeerd belijden, bestaande uit de drie Nederlandse Formulieren van Enigheid, te weten de Heidelbergse Catechismus, de Dordtse Leerregels en de Nederlandse Geloofsbelijdenis.¹²

Het gereformeerd-zijn heeft alles te maken de identiteit van de gemeente en de gemeenteleden. De vraag rijst hoe wij onze jongeren in het gereformeerd-zijn inwijden. Dit vraagt zeker om een meer eigentijdse en beknopte formulering van het eigene van de gereformeerde theologie, benoemd in vier kernpunten:¹³

*1. Ons heil is volkomen afhankelijk van **Gods initiatief**.*

Steekwoorden: Godsleer centraal; radicaliteit van de genade - en van de zonde; rechtvaardiging; verkiezing.

*2. God spreekt ons primair aan in en door de **Heilige Schrift**.*

Steekwoorden: Bijbel als norm, waarbij gereformeerde belijdenisgeschriften als hulpmiddel dienen om de Bijbel naar waarheid en betekenis te verstaan; Bijbel als tegenover; *tota scriptura* (geheel de Schrift); 'Woord en Geest'.

*3. God gaat met ons om op de wijze van het **Verbond**, waarvan Jezus Christus de middelaar is.*

Steekwoorden: heilsgeschiedenis van de Bijbel serieus nemen; hoge waardering van het Oude Testament (en Israël); kerk als 'moeder'; kinderdoop.

*4. De **Heilige Geest vernieuwt** zowel het menselijk leven alsook het menselijk samenleven.*

Steekwoorden: gerichtheid op samenleving, cultuur, politiek, wetenschap.

Deze vier kernpunten kunnen als eindtermen dienen voor het inwijdingstraject in het gereformeerd-zijn, gericht op tieners en jongeren in de leeftijd van 12 t/m 23 jaar. Daarnaast kunnen de vier kernpunten ook een richtsnoer zijn om passende (catechese)materialen te beoordelen. Het is wenselijk dat deze aanwezig zijn in de materialen en op een natuurlijke manier erin verweven zijn. Op deze wijze hopen wij tieners en jongeren op jonge leeftijd te leiden tot een bewuste keuze om de Heere Jezus te volgen.

¹² Centraal beleidsplan van de Hervormde Gemeente van Barneveld 2015 – 2018.

¹³ Prof. G. van den Brink, *Lezing "Het eigene van de gereformeerde theologie"*, Studentenbijeenkomst Gereformeerde Bond, 21 december 2013.

Bijlage 2. Huidige situatie 2015: jeugdactiviteiten Hervormde Gemeente Barneveld

Legenda taakverdeling

Zwart: Jeugdbeleidsraad

Blauw: (Wijk)kerkenraad

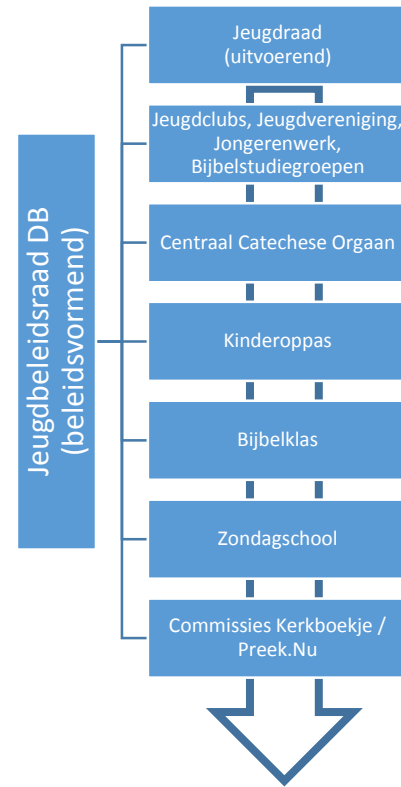
Groen: Centrale Evangelisatie Commissie

Paars: Overig

Leeftijd	In en om de eredienst	Door de ouders	Vanuit de gemeente		Extern	
			Gericht op ouders	Gericht op jeugd		
0-3 peuters	Doop Kinderoppas 0-6	Huisgodsdienst	Wijken 1,2,3,4,5 Doopcatechese	Huisbezoek	Jeugdpastoraat: pastorale zorg, werving vrijwilligers jeugdwerk Jeugddiaconaat: zingen bij Nebo 12-20, (HGIB-)projecten/activiteiten e.d. Jeugdkerktoede / website Zondagschool Timotheüs 4-12 (Garve + Akker) Jeugdweken Noord, Norschoten, Oldenbarneveld, Woudseweg 4-16 In augustus Kinder Sing-1nn 12- 1x per maand (GH) Dostyolu Kinderbijbelclub 12- Godsdienstenessen op openbare scholen Sing-1nn 1x per maand (GH) Dostyolu Meiden- en jongensclub 12-16 Musicalgroep Rivka	
4-6 kleuters	8e dienst Kindermoment Bijbelklas 4-6 Kinderoppas 0-6	Kinderdiensten zondagschool Kerst en Pasen Bid- en Dankgediensten, Themadienst scholen in jan. Zondagschool Timotheüs 4-12 (16,45u GH)	Wijk 1 Geloofsopvoeding Wijk 2 Opvoedkring: Het jonge kind 12- Wijk 3 Geloofsopvoedingskring 12- Wijk 4 Opvoedkring 12- Wijk 5 Opvoedingskring 12-	Wijk 1 Overstap 6-8 (Akker) Pareltjes 6-8 (Hof) Wijk 2 Kom aan boord ma 6-12 (RH) Wijk 3 Wegwijzer 1 6-8 (Garve)		Wijk 4 Kinderbijbelclub 6-8 (GH) Goede Herderclub 1 8-10 (GH) Wijk 5 Noordster 1 6-8 (Hoeksteen) Esther 1 M 8-10 (Hoeksteen)
7-9 kinderen	Kerkboekje 6-12 1x per maand		Wijk 1 Regenboog 8-12 (Hof) Wijk 2 (zie hierboven) / Kindercatechese 10-12 Wijk 3 Wegwijzer 2 J 8-12 (Garve) Rebekka M 8-12 (Garve)	Wijk 4 Goede Herderclub 2 10-12 (GH) Wijk 5 Noordster 2 J 8-12 (Hoeksteen) Esther 2 M 10-12 (Hoeksteen)		
10-12 tweens	Kerkboekje (zie hierboven)		Catechese Follow Me 12-15 (wijk 1,2,3,5) Duo-catechese Reflector 12-15 (4)	Jeugd/jongerenwerk Antenne 12-15 (Akker) Trefpunt 14-16 (RH) OJW Breakpoint 13-15 (Garve)		Bijbelstudiegroepen Burcht jong 12-14 (wijk 1+4) Burcht oud 15-16 (1+4) Norschoten jong 12-14 (3) Norschoten oud 15-16 (3) Noord 12-16 (5)
13-15 tieners			Wijk 2 Opvoedkring: Tieners of pubers Netwerkvond voor tiener ouders 1x per jaar	Catechese Wijk 1: Follow Me Next 15-17 en 18+ catechisatie Wijk 2: 16+ en 18+ catechisatie Wijk 3: 16+ huiscatechese en 18+ / 20+ catechisatie Wijk 4: 16 en 17 en 18+ catechisatie Wijk 5: Follow Me next 16-17 / 17+ catechisatie Centraal: 18+ catechisatie vr (voor degenen die door de week verhinderd zijn)		JV Eben Haëzer 16+ (RH) OJW Rafiki 15+ (RH) Bijbelstudie 16-17 (RH) Bijbelstudie 15+ De Branding (Glind) Youth Alpha cursus 16-25
16-18 jongeren	Preek.nu jongerenblog	Startdienst catechese najaar Hot Item dienst voorjaar	Catechese Belijdeniscatechisatie	JV Eben Haëzer 16+ (RH) OJW Rafiki 15+ (RH) Bijbelstudie 18+ (Doornenburg) Youth Alpha cursus 16-25		
19-23 jong-volwassenen	Geloofsbelijdenis Viering Heilig Avondmaal Preek.nu (zie hierboven)					

Toelichting

De Jeugdbeleidsraad (JBR) is een orgaan van bijstand van de Algemene Kerkenraad. De voorzitter van de JBR dagelijks bestuur is als ambtsdrager aan deze raad verbonden. De JBR ziet er als volgt uit:

Bijlage 3. Implementatieplan scenario 'het regisseren van een samenhangend jeugdwerk'

Richten: koers bepalen van het jeugdwerk		
Wie	Wat	Wanneer
JBR DB	Integrale leerlijn vormgeven	Voorjaar 2015
AK	Integrale leerlijn vaststellen	Juni 2015
JBR DB en communicatieprofessional (vrijwilligerstaak)	Integrale leerlijn communiceren d.m.v. communicatieplan	Najaar 2015 – eind 2017
Inrichten: koers vertalen naar een (her)inrichting van het jeugdwerk		
JBR DB en vertegenwoordigers betreffende jeugdwerkactiviteiten	Overlappende jeugdwerkactiviteiten bespreken m.b.v. de integrale leerlijn , te weten: 4 tot 12 jaar: bijbelklas – zondagschool – basiscatechese – jeugdclubs, rekening houdend met bijbelonderwijs op Hervormde Scholen De Drieslag	Vanaf najaar 2015.....
	12 tot 16 jaar: tiencatechese – tienerbijbelstudiegroepen – tienerclub / open jongerenwerk	
	16 tot 23 jaar catechisatie – bijbelstudiegroepen – jeugdvereniging / open jongerenwerk	
	Innoverende jeugdwerkactiviteiten ontwikkelen: bijv. diaconaal project voor doeners; lezingen voor studenten over God, geloof, Bijbel, wetenschap en maatschappelijke betrokkenheid	
JBR DB	Principe keuzes maken over overlappende jeugdwerkactiviteiten: waar nodig verbinden of concentreren	
JBR DB en klankbordgroep met jeugdambtsdragers	Keuzes bespreken <i>Indien het keuzes voor de catechese betreffen, dan dient de JBR DB instemming van alle wijkkerkenraden te vragen</i>	
JBR DB	Definitieve keuzes maken en communiceren naar JAD, JBR Groot, Jeugdraad, AK, WK's, gemeentetot zomer 2016
JBR DB	Tools (A4-sjabloon) ontwikkelen voor volgende fase van 'verrichten'	Eerste helft 2016
JBR DB en contactpersonen doop- en opvoedkringen	Rol van doop- en opvoedkringen m.b.t. integrale leerlijn bespreken	Eerste helft 2016
JBR DB	Parenting course children en Parenting course teenagers voorbereiden en team vormen	Eerste helft 2016
Verrichten: (her)ingericht jeugdwerk uitvoeren en voortgang bewaken		
Team parenting course	Deze algemene opvoedingscursus aanbieden en verzorgen	Tweede helft 2016
Leiding van (nieuwe) jeugdwerkactiviteiten	Kerdoelen van integrale leerlijn uitwerken op A4-sjabloon Deze taak uitzetten via de vertegenwoordigers van de JBR-geledingen en de coördinatoren van de jeugdraad	Tweede helft 2016
JBR DB	Uitwerkingen bundelen en checken aan de hand van de integrale leerlijn	Begin 2017
JBR DB en JAD, JBR Groot, Jeugdraad	Overzicht van uitwerkingen bespreken	Begin 2017
JBR DB	Overzicht vaststellen en communiceren naar JAD, JBR Groot, Jeugdraad, AK, WK's, gemeente	
Leiding van (nieuwe) jeugdwerkactiviteiten	Plannen op A4-sjablonen uitvoeren Dit communiceren via de vertegenwoordigers van de JBR-geledingen en de coördinatoren van de jeugdraad	Eerste helft 2017 e.v.
JBR DB	Voortgang bewaken, bijsturen en bemoedigen	Geheel 2017
JBR DB	Evalueren en rapporteren aan AK	Eind 2017

Voor alle toekomstige werkzaamheden geldt: Deo volente.